

Інституційні механізми забезпечення прозорості державного регулювання економіки в умовах цифрової трансформації

Предметом дослідження є сукупність інституційних відносин, інструментів та процесів, що забезпечують прозорість державного регулювання економіки під впливом цифрових технологій.

Метою статті є комплексне дослідження інституційних механізмів забезпечення прозорості державного регулювання економіки через впровадження цифрових інструментів та обґрунтування їх ролі у підвищенні ефективності взаємодії держави і бізнесу.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становлять системний та інституційний підходи, що дозволили проаналізувати цифровізацію як структурний елемент державного регулювання. Використано методи логічного узагальнення (для уточнення понятійного апарату), порівняльний аналіз (для вивчення досвіду впровадження Prozorro та e-Customs), а також метод наукової абстракції для моделювання впливу цифрових інструментів на зниження трансакційних витрат.

Результати роботи. У статті досліджено теоретико-методологічні та практичні засади функціонування інституційних механізмів забезпечення прозорості державного регулювання економіки в умовах цифрової трансформації. Доведено, що цифровізація виступає як «новий інститут», який замінює суб'єктивну дискрецію посадових осіб жорсткими алгоритмами («якщо – то»), що мінімізує корупційні ризики. Проаналізовано ключові цифрові інструменти в Україні: систему Prozorro, екосистему «Дія.Бізнес», електронну митницю (АСАУР) та системи електронного обліку підакцизних товарів. Визначено, що ці механізми дозволяють подолати інформаційну асиметрію, створити модель «скляної держави» та радикально знизити трансакційні витрати бізнесу згідно з теорією Р. Коуза. Особливу увагу приділено адаптації інструментів прозорості до умов воєнного стану та їх ролі у євроінтеграційних процесах як запобіжника незворотності реформ.

Галузь застосування. Державне управління, діяльність регуляторних органів, освітній процес та експертно-аналітична сфера.

Висновки. Цифровізація визначена як новий інституційний чинник, що трансформує державне регулювання економіки через заміну суб'єктивного рішення посадовця прозорим програмним алгоритмом. Доведено ефективність цифрових платформ (Prozorro, «Дія.Бізнес», електронна митниця) у подоланні інформаційної асиметрії та радикальному зниженні трансакційних витрат бізнесу. Встановлено, що цифрова прозорість створює модель «скляної держави», де автоматизація контролю (АСАУР, e-Акциз) унеможливорює корупційну дискрецію та забезпечує підзвітність влади. Обґрунтовано роль цифрових інструментів як фундаменту для євроінтеграції та післявоєнного відновлення України, що гарантують відповідність міжнародним стандартам доброчесності.

Ключові слова: державне регулювання економіки, цифрова трансформація, інституційні механізми, прозорість, інформаційна асиметрія, трансакційні витрати, Prozorro, Дія.Бізнес, e-Акциз, електронна митниця, Data-driven regulation.

VICTOR HARBAR

Institutional mechanisms for ensuring transparency of state regulation of the economy in the conditions of digital transformation

The subject of the research the study is a set of institutional relationships, tools, and processes that ensure the transparency of state regulation of the economy under the influence of digital technologies.

The purpose of the article is a comprehensive study of institutional mechanisms for ensuring transparency of state regulation of the economy through the introduction of digital tools and substantiation of their role in increasing the efficiency of interaction between the state and business.

Research methods. *The methodological framework of the study is based on systemic and institutional approaches, which allowed for the analysis of digitalization as a structural element of state regulation. The methods of logical generalization (to clarify the conceptual apparatus), comparative analysis (to study the implementation experience of Prozorro and e-Customs), and the scientific abstraction method were used to model the impact of digital tools on reducing transaction costs.*

Results of work. *The article examines the theoretical, methodological, and practical foundations of institutional mechanisms for ensuring transparency in state economic regulation during digital transformation. It is proven that digitalization acts as a «new institution» that replaces subjective official discretion with rigid algorithms («if-then»), thereby minimizing corruption risks. Key digital tools in Ukraine are analyzed: the Prozorro system, the Diia.Business ecosystem, electronic customs (ASUR), and electronic excise tracking systems. It is determined that these mechanisms help overcome information asymmetry, create a «glass state» model, and radically reduce business transaction costs according to R. Coase's theory. Special attention is paid to adapting transparency tools to martial law conditions and their role in European integration processes as a guarantee of the irreversibility of reforms.*

Field of application. *Public administration, activities of regulatory bodies, educational process and expert and analytical sphere.*

Conclusions. *Digitalization is identified as a new institutional factor that transforms state economic regulation by replacing subjective official decision-making with transparent software algorithms. The effectiveness of digital platforms (Prozorro, Diia.Business, e-Customs) in overcoming information asymmetry and radically reducing business transaction costs has been proven. It is established that digital transparency creates a «glass state» model, where the automation of control (ASUR, e-Excise) eliminates corrupt discretion and ensures government accountability. The role of digital tools is substantiated as a foundation for Ukraine's European integration and post-war recovery, guaranteeing compliance with international integrity standards.*

Keywords: *state economic regulation, digital transformation, institutional mechanisms, transparency, information asymmetry, transaction costs, Prozorro, Diia.Business, e-Excise, e-Customs, Data-driven regulation.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобальних трансформацій традиційні моделі державного регулювання економіки стикаються з кризою ефективності, зумовленою високим рівнем бюрократизації, інформаційною асиметрією та корупційними ризиками. Пошук інструментів мінімізації суб'єктивного впливу на економічні процеси актуалізує впровадження цифрових технологій як фундаменту нової архітектури публічного управління. Цифровізація виступає не лише як технічне оновлення інфраструктури, а як ключовий інституційний механізм забезпечення прозорості, що дозволяє трансформувати взаємовідносини між державою та суб'єктами господарювання на засадах відкритості та прогнозованості. Незважаючи на активне впровадження елементів електронного урядування (E-government), залишається недостатньо вивченим питання інституційної адаптації нормативно-правової бази до умов цифрової реальності. Існує суперечність між потенційними можливостями цифрових платформ та застарілими механізмами прийняття регуляторних рішень, що стримує розвиток довіри бізнесу до державних

інституцій. Необхідність теоретичного переосмислення ролі цифрових інструментів у забезпеченні прозорості державного регулювання та їх впливу на зниження трансакційних витрат визначає вибір теми даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальні засади інституційної теорії та концепції трансакційних витрат закладені у працях Р. Коуза [13], Д. Норта [4] та О. Вільямсона [14]. Проблематику інституційних трансформацій та цифрового врядування в Україні досліджували вітчизняні науковці: В. Геєць [1], А. Гриценко [2], М. Огієнко [5], С. Под'ячев [5; 6], В. Політанський [7], В. Сіденко [10], Б. Титиш [11], І. Якушко [12] та інші. Зокрема, В. Геєць та А. Гриценко у своїх працях закладають фундаментальні теоретичні засади розуміння цифровізації як процесу інституціоналізації нової економічної реальності. Автори акцентують увагу на тому, що цифровізація змінює саму природу соціально-економічних відносин, створюючи передумови для прозорості через нові форми мережевої взаємодії [1; 2]. С. Под'ячев окреслює саме інституційні механізми управ-

ліття процесами цифрової трансформації. У його роботах проаналізовано, як державне регулювання адаптується до цифрових умов, трансформуючи адміністративні бар'єри у прозорі цифрові сервіси [5; 6]. Попри значну кількість напрацювань, питання поєднання конкретних інструментів (Prozorro, Дія, e-Митниця) у єдину систему інституційних механізмів забезпечення прозорості в умовах воєнного стану та євроінтеграції потребує подальшого поглибленого дослідження, що і зумовило вибір теми даної статті.

Мета статті – комплексне дослідження інституційних механізмів забезпечення прозорості державного регулювання економіки через впровадження цифрових інструментів та обґрунтування їх ролі у підвищенні ефективності взаємодії держави і бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. В основі сучасних трансформацій державного регулювання економіки лежить переосмислення цифровізації як фундаментального інституційного чинника, що не просто автоматизує управлінські функції, а створює нову архітектуру прозорості. На відміну від традиційних методів забезпечення відкритості, які часто мають декларативний характер, цифровізація впроваджує технологічно детерміновані «правила гри», де прозорість стає іманентною властивістю самої системи регулювання. Це відбувається через жорстку алгоритмізацію адміністративних процедур, що мінімізує дискреційні повноваження посадових осіб і усуває можливості для суб'єктивного трактування нормативних приписів.

Інституційна природа цифровізації проявляється у зміні структури трансакційних витрат: вільний доступ до великих даних (Big Data) та відкритих державних реєстрів радикально знижує інформаційну асиметрію між регулятором та суб'єктами господарювання. За таких умов цифрові платформи починають виконувати функцію специфічного соціального інституту, що генерує довіру через технологічну верифікацію дій держави. Замість постфактумного контролю, цифрові інструменти забезпечують моніторинг у режимі реального часу, перетворюючи прозорість із процедурного обов'язку на технічну неминучість. Таким чином, інституційний вплив цифровізації полягає у формуванні безбар'єрного інформаційного середовища, де будь-яке втручання держави в економічні процеси стає повністю простежуваним, підзвітним та прогнозованим.

Цифровізація трансформує державне управління, замінюючи суб'єктивні бюрократичні інструкції на алгоритмічні «нові інститути», що мінімізує дискрецію чиновників. Впровадження цифрових платформ забезпечує інформаційну симетрію («скляна держава») та, згідно з теорією Р. Коуза, радикально знижує трансакційні витрати бізнесу через автоматизацію та «Data-driven regulation».

Цифрові інструменти стають інституційними механізмами прозорості в Україні.

В табл. 1 систематизовано інституційні механізми прозорості в Україні за функціями, принципами прозорості та очікуваним ефектом для економіки.

Система публічних закупівель Prozorro виступає ключовим інституційним механізмом, що ра-

Таблиця 1. Інституційні механізми забезпечення прозорості державного регулювання в Україні

Назва механізму	Цифровий інструмент	Інституційна роль	Чинник прозорості	Економічний ефект
Публічні закупівлі	Prozorro / Dozorro	Заміна закритих тендерів на відкритий цифровий ринок	Принцип «усі бачать усе»; публічний моніторинг у реальному часі	Подолання інформаційної асиметрії, економія бюджету, конкуренція
Регуляторні послуги та дозволи	Дія.Бізнес / e-Будівництво	Перехід від «чиновника-контролера» до «алгоритму-сервісу»	Мінімізація дискреції (волі) чиновника; автоматична реєстрація за принципом «якщо – то»	Радикальне зниження трансакційних витрат (пошук інформації, швидкість)
Контроль обігу ресурсів	e-Акциз / e-Товар (ліс)	Створення «цифрового двійника» товару (QR-коди, реєстри)	Простежуваність ланцюга постачань; неможливість підробки маркування	Детінізація стратегічних ринків, ріст податкових надходжень, екологічний контроль
Митне регулювання	Електронна митниця / АСАУР	Безсторонній автоматизований аналіз ризиків	Відмова від суб'єктивного вибору об'єктів огляду; обмін даними з ЄС (NCTS).	Прогнозованість митних процедур, швидкість товарообігу, боротьба з контрабандою

Джерело: сформовано автором на основі [1; 2; 6; 7]

дикально переформатував ландшафт державних витрат в Україні, перетворивши закриті тендерні процедури на відкритий цифровий ринок. Її антикорупційний ефект ґрунтується на концепції «усі бачать усе», де кожен етап закупівлі – від оголошення тендеру до підписання додаткових угод – стає публічним і доступним для автоматизованого аудиту. Впровадження цієї системи дозволило подолати критичну інформаційну асиметрію, коли вузьке коло «своїх» постачальників володіло ексклюзивними даними про плани замовників. Завдяки алгоритмізації процесів, Prozorro мінімізує суб'єктивний вплив чиновника, оскільки система автоматично відсікає пропозиції, що не відповідають заданим критеріям, або фіксує будь-які спроби маніпуляцій з вимогами.

Важливим аспектом є те, що прозорість тут працює не лише як інструмент виявлення порушень, а й як запобіжний чинник: усвідомлення неминучості публічного розголосу та можливість легкого оскарження через моніторингові портали, такі як Dozorro, створюють високі репутаційні ризики для зловмисників. Це формує нове інституційне середовище, де економічна доцільність та конкуренція витісняють корупційну ренту. Таким чином, Prozorro демонструє, як цифровий інструмент стає «жорстким» інститутом, що примусово виховує добросовісність ринку, забезпечує значну економію бюджетних коштів та відновлює довіру бізнесу до державних контрактів, роблячи процес державного регулювання у сфері закупівель прогнозованим і підзвітним.

В умовах воєнного стану інституційна стійкість Prozorro зіткнулася з серйозними викликами, які змусили державу шукати баланс між безпекою та прозорістю. Основним ризиком стала необхідність захисту чутливої інформації – даних про розташування об'єктів критичної інфраструктури, логістичні маршрути та деталі оборонних закупівель, що в умовах відкритості системи могло бути використано ворогом. Це призвело до вимушеного розширення сфери «прямих договорів», що об'єктивно знизило рівень конкуренції та створило простір для потенційних зловживань через уникнення відкритих торгів. Крім того, виникли логістичні та безпекові труднощі для самого бізнесу, якому стало складніше гарантувати стабільність постачань у прифронтових регіонах.

Проте, навіть за таких екстремальних умов, система продемонструвала адаптивність: запро-

вадження процедур «торгів з особливостями» дозволило зберегти ключові принципи електронних закупівель, одночасно прискоривши процес ухвалення рішень. Головним інституційним викликом залишається ризик поступового «відкату» до закритих практик під приводом воєнної доцільності там, де це не є критично необхідним. Тому збереження прозорості у сфері відновлення та невійськових витрат є ключовим тестом для держави, адже будь-яка втрата підзвітності зараз може підірвати довіру міжнародних донорів та інвесторів, чия підтримка критично залежить від ефективності антикорупційних механізмів.

Екосистема «Дія.Бізнес» разом із автоматизацією дозвільних процедур виступає фундаментальним інституційним механізмом, що трансформує роль держави з «контролера» у «сервіс-провайдера», радикально змінюючи принципи взаємодії з підприємницьким сектором. У межах цієї системи цифровізація стає інструментом ліквідації адміністративних бар'єрів, оскільки перехід до автоматичних послуг без участі чиновника – таких як автоматична реєстрація ФОП чи подання декларацій – повністю усуває людський фактор і пов'язані з ним корупційні ризики. Це створює середовище, де дозвільні процедури перетворюються на швидкі алгоритмічні операції, що базуються на принципі декларативності та мовчазної згоди, де система самостійно перевіряє дані в державних реєстрах.

Такий підхід забезпечує безпрецедентний рівень прозорості, адже кожен етап обробки заявки є простежуваним, а відмова в наданні послуги можлива лише на основі чітко визначених програмних критеріїв, а не через суб'єктивне рішення посадовця. Екосистема «Дія.Бізнес» також виконує роль потужного інформаційного хабу, що долає асиметрію знань, надаючи підприємцям повний спектр консультаційної підтримки та актуальних даних про регуляторні зміни в режимі реального часу. В результаті, автоматизація не просто прискорює процеси, а формує нову інституційну довіру, де прозорість правил гри гарантується самим кодом платформи, що знижує транзакційні витрати бізнесу та стимулює інвестиційну привабливість економіки навіть у складних макроекономічних умовах.

Електронні системи контролю за обігом підакцизних товарів та деревини, зокрема е-Акциз та електронний облік деревини, становлять критич-

но важливий сегмент інституційних механізмів, спрямованих на повну детінізацію стратегічних ресурсів країни. Впровадження цифрової акцизної марки із використанням DataMatrix-кодів докорінно змінює логіку державного регулювання, перетворюючи його з пасивного спостереження на активний цифровий моніторинг кожного етапу руху товару від виробника до кінцевого споживача. Це дозволяє нівелювати інституційні розриви, через які раніше відбувався витік бюджетних коштів у тінювий сектор, оскільки цифрова система унеможливує підробку маркування та дублювання номерів, що було головною проблемою паперових аналогів.

Аналогічним чином цифровізація лісової галузі через систему електронного обліку деревини (e-Товар у широкому сенсі) створює «цифровий двійник» кожного стовбура, де походження деревини підтверджується автоматично згенерованим сертифікатом та QR-кодом. Це формує середовище інформаційної симетрії, де правоохоронні органи, митники та громадські активісти можуть миттєво перевірити легальність вантажу в єдиній державній системі. Такий інструментарій радикально знижує корупційну дискрецію лісників та перевіряючих осіб, оскільки будь-яка невідповідність даних у реєстрі автоматично блокує подальші операції. У підсумку, цифровізація цих секторів виступає як жорсткий інституційний фільтр, що забезпечує прозорість ресурсообігу, максимізує податкові надходження та відповідає екологічним стандартам ЄС щодо простежуваності ланцюгів постачання.

Електронна митниця у поєднанні з Автоматизованою системою аналізу ризиків (АСАУР) представляє собою один із найбільш технологічних інституційних механізмів, що трансформує митне регулювання з фіскально-тискного апарату на прозору сервісну модель. Впровадження АСАУР дозволяє відійти від суб'єктивного «вибіркового» контролю, де рішення про огляд вантажу приймалося конкретним інспектором, на користь безстороннього алгоритмічного аналізу. Система в реальному часі опрацьовує масиви даних, оцінюючи сотні індикаторів ризику, і автоматично визначає необхідність додаткових перевірок, що радикально звужує поле для корупційних домовленостей та мінімізує вплив людського фактора. Це створює умови для «безпаперового» митного оформлення, де цифрові декларації проходять

через систему за лічені хвилини, забезпечуючи високу швидкість товарообігу та прогнозованість витрат для бізнесу.

Прозорість у цьому контексті забезпечується через цифровізацію митної вартості та класифікації товарів, що робить процес нарахування платежів логічним та математично обґрунтованим. Важливим аспектом є інтеграція української митної системи до загальноєвропейської мережі через приєднання до Конвенції про процедуру спільного транзиту (NCTS), що дозволяє синхронізувати дані між митницями різних країн. Це створює середовище «подвійного контролю», де будь-яка маніпуляція з документами стає видимою на міжнародному рівні, а інформаційна асиметрія долається за рахунок автоматичного обміну інформацією. Таким чином, електронна митниця стає жорстким інституційним запобіжником, який не лише підвищує ефективність наповнення бюджету, а й виступає фундаментом для інтеграції України в глобальні логістичні ланцюги на засадах доброчесності та повної підзвітності.

Європейський Союз запровадив інноваційні підходи до врегулювання цифрового простору, серед яких Загальний регламент про захист даних (GDPR), Закон про цифрові ринки (DMA) та Закон про цифрові послуги (DSA). Ці ініціативи встановлюють чіткі та прозорі правила для цифрових платформ, забезпечують захист персональних даних користувачів і покладають відповідальність за поширюваний контент [11]. Інтеграція українських цифрових сервісів у єдиний цифровий ринок ЄС стає логічним завершенням формування інституційних механізмів прозорості, оскільки вона вимагає приведення вітчизняного регулювання до жорстких європейських стандартів. Цей процес передбачає не лише технічну сумісність систем, як-от взаємне визнання електронних довірчих послуг (eIDAS), а й глибоку інституційну синхронізацію, де українські цифрові інструменти починають функціонувати в межах спільних європейських протоколів. Завдяки впровадженню стандартів eCustoms (електронна митниця) та eDelivery, український бізнес отримує прозорий та безбар'єрний доступ до ринку ЄС, де правила гри є уніфікованими, а ризики корупційного втручання мінімізуються через автоматизований обмін даними між митними та податковими органами різних країн. Така євро-

інтеграційна векторність цифровізації виступає додатковим зовнішнім інституційним запобіжником: виконання вимог Європейської комісії щодо цифрової трансформації та захисту даних стає гарантією незворотності реформ у сфері прозорості. Створення спільного цифрового простору дозволяє Україні використовувати передові механізми транскордонного моніторингу економічної діяльності, що робить державне регулювання не лише внутрішньо прозорим, а й зрозумілим для міжнародних інституцій та інвесторів. У підсумку, адаптація до цифрових стандартів ЄС перетворює українську «скляну державу» на частину глобальної прозорої мережі, де цифрова ідентичність, прозорі закупівлі та автоматизовані сервіси стають базовою умовою економічної інтеграції та післявоєнного відновлення.

Висновки

В умовах цифрової трансформації прозорість державного регулювання економіки перестає бути лише політичною декларацією і перетворюється на технологічно детермінований інституційний стандарт. Проведений аналіз свідчить, що впровадження таких інструментів, як Prozorro, «Дія.Бізнес», e-Акциз та АСАУР, формує принципово нову систему «цифрових інститутів», де традиційна чиновницька дискреція замінюється жорсткими алгоритмами. Це дозволяє радикально мінімізувати корупційні ризики через усунення людського фактора та перехід до моделі «скляної держави», де кожен крок регулятора фіксується у відкритих реєстрах і доступний для громадського та міжнародного моніторингу.

Інституційний ефект цифровізації проявляється у суттєвому зниженні трансакційних витрат для бізнесу та подоланні інформаційної асиметрії, що робить економічне середовище більш прогнозованим і привабливим для інвесторів. Особливого значення це набуває в контексті післявоєнного відновлення та євроінтеграції України, оскільки синхронізація з цифровими стандартами ЄС (зокрема в митній та дозвільній сферах) виступає зовнішнім запобіжником незворотності реформ. Таким чином, інституційні механізми, побудовані на принципах «Data-driven regulation», стають фундаментом нової архітектури публічного управління, де довіра до державних інституцій базується не на особистостях, а на прозорості та безсторонності програмного коду.

Список використаних джерел:

1. Геець В.М. Соціальна реальність у цифровому просторі. Економіка України. 2022. № 1. С. 3–28. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.01.003>
2. Гриценко А.А., Гриценко О.А. Інституціоналізація цифрової економіки: суперечності та напрями їх вирішення. Економічна теорія та право. 2021. № 1 (44). С. 25–28.
3. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495–VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
4. Норт Д. Інституції, інституціональна зміна та функціонування економіки. Київ : Основи, 2000. 198 с.
5. Огієнко М.М., Огієнко А.В., Под'ячев С.В. Організаційно-економічний механізм реалізації стратегії інституційних цифрових трансформацій економіки. Modeling the development of the economic systems. 2025. № 2. С. 229–239. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-16-29>
6. Под'ячев С.В. Специфіка механізмів інституційного управління цифровими трансформаціями. Актуальні питання економічних наук. 2024. № 5. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15767189>
7. Політанський В.С. Правові основи та інституційні аспекти електронного урядування в умовах цифрової трансформації України : монографія. Харків : Право, 2025. 416 с.
8. Про особливості надання публічних (електронних) послуг : Закон України від 15.07.2021 р. № 1689–IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20/ed20211201>
9. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 р. № 922–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>
10. Сіденко В. Виклики і ризики цифрової трансформації: світовий та український контексти. Економіка України. 2021. № 5 (714). С. 40–58. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.05.040>
11. Титиш Б.Й. Державне регулювання в умовах викликів цифрової трансформації. АКАДЕМІЧНИ ВІСНИК. 2025. Вип. 39. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14882881>
12. Якушко І. Державне регулювання економіки в умовах цифровізації: напрями та особливості здійснення. Науковий вісник Полісся. 2022. № 1 (24). С. 47–57. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-1\(24\)-47-57](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-1(24)-47-57)
13. Coase R.H. The Firm, the Market, and the Law. Chicago : University of Chicago Press, 1990. 226 p.
14. Williamson O.E. The new institutional economics: taking stock, looking ahead. Journal of Economic

Literature. 2000. Vol. 38. No. 3. P. 595–613. DOI: <https://doi.org/10.1257/jel.38.3.595>.

References:

1. Heiets V.M. Sotsialna realnist u tsyfrovomu prostori [Social reality in the digital space]. *Ekonomika Ukrainy*. 2022. № 1. S. 3–28. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.01.003>
2. Hrytsenko A.A., Hrytsenko O.A. Instytutsionalizatsiia tsyfrovoy ekonomiky: superechnosti ta napriamy yikh vyrishennia [Institutionalization of the digital economy: contradictions and directions for their resolution]. *Ekonomichna teoriia ta pravo*. 2021. № 1 (44). S. 25–28.
3. Mytnyi kodeks Ukrainy [Mytnyy kodeks Ukrainy] : Zakon Ukrainy vid 13.03.2012 r. № 4495–VI. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
4. Nort D. Instytutsii, instytutsionalna zmina ta funktsionuvannia ekonomiky [Institutions, institutional change and the functioning of the economy]. Kyiv : Osnovy, 2000. 198 s.
5. Ohienko M.M., Ohienko A.V., Pod'iachev S.V. Orh-anizatsiino–ekonomichniy mekhanizm realizatsii stratehii instytutsiinykh tsyfrovyykh transformatsii ekonomiky [Organizational and economic mechanism for implementing the strategy of institutional digital transformations of the economy]. *Modeling the development of the economic systems*. 2025. № 2. S. 229–239. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2025-16-29>
6. Podiachev S.V. Spetsyfyka mekhanizmiv instytutsiinoho upravlinnia tsyfrovymy transformatsiiamy [Specificity of mechanisms for institutional management of digital transformations]. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*. 2024. № 5. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15767189>
7. Politanskyi V.S. Pravovi osnovy ta instytutsiini aspekty elektronnoho uriaduvannia v umovakh tsyfrovoy transformatsii Ukrainy [Legal foundations and institutional aspects of e–government in the context of digital transformation of Ukraine] : monohrafiia. Kharkiv : Pravo, 2025. 416 s.
8. Pro osoblyvosti nadannia publichnykh (elektronnykh) posluh [On the features of the provision of public (electronic) services] : Zakon Ukrainy vid 15.07.2021 r. № 1689–IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20/ed20211201>
9. Pro publichni zakupivli [About public procurement] : Zakon Ukrainy vid 25.12.2015 r. № 922–VIII.

Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>

10. Sidenko V. Vyklyky i ryzyky tsyfrovoy transformatsii: svitovy ta ukraïnskyi konteksty [Challenges and risks of digital transformation: global and Ukrainian contexts]. *Ekonomika Ukrainy*. 2021. № 5 (714). S. 40–58. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.05.040>
11. Tytysh B.Y. Derzhavne rehuliuвання v umovakh vyklykiv tsyfrovoy transformatsii [State regulation in the face of the challenges of digital transformation]. *AKADEMICHNI VIZII*. 2025. Vyp. 39. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14882881>
12. Yakushko I. Derzhavne rehuliuвання ekonomiky v umovakh tsyfrovizatsii: napriamy ta osoblyvosti zdiïnnia [State regulation of the economy in the context of digitalization: directions and features of implementation]. *Naukovyi visnyk Polissia*. 2022. № 1 (24). S. 47–57. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-1\(24\)-47-57](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-1(24)-47-57)
13. Coase R.H. *The Firm, the Market, and the Law*. Chicago : University of Chicago Press, 1990. 226 p.
14. Williamson O.E. *The new institutional economics: taking stock, looking ahead*. *Journal of Economic Literature*. 2000. Vol. 38. No. 3. P. 595–613. DOI: <https://doi.org/10.1257/jel.38.3.595>.

Дані про автора

Гарбар Віктор Анатолійович,

к.е.н., доцент, доцент кафедри інноваційної економіки та цифрових технологій Вінницького торговельно–економічного інституту Державного торговельно–економічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5351-7228>
e-mail: garbar_victor@ukr.net

Data about the author

Victor Harbar,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associated Professor of the Department of Innovation Economics and Digital Technologies of Vinnitsa Institute of Trade and Economics of State University of Trade and Economics

e-mail: garbar_victor@ukr.net

Надходження статті до редакції 02.03.2026

Прийнято до друку 11.03.2026

Опубліковано 30.03.2026